

**Міністерство освіти і науки України
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Факультет педагогіки, психології, соціальної роботи та мистецтв
Кафедра музичної педагогіки та хореографії**

**ОП Хореографія
зі спеціальності 024 Хореографія**

ПОЯНІЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

**до кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня «Магістр»
«Нематеріальна культурна спадщина – традиційне китайське чаювання.
Хореографічна композиція «Аромат чаю»»**

Чжан Цан

Науковий керівник:

Ростовська Юлія Олександрівна,
доцент, кандидат педагогічних наук

Рецензент:

Ревенчук Валентина Василівна
доцент, кандидат педагогічних наук

Допущено до захисту _____

в.о. завідувача кафедри музичної педагогіки та
хореографії, доцент

Олена КОВАЛЬ _____

Ніжин – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи реалізації кваліфікаційної роботи «Нематеріальна культурна спадщина – традиційне китайське чаювання. Хореографічна композиція «Аромат чаю»».....	6
1.1 Історичний розвиток чайних ритуалів у Китаї.....	6
1.2 Концепція нематеріальної культурної спадщини і традиційне китайське чаювання.....	11
1.3 Інтеграція традиційного чаювання та хореографічного мистецтва.....	14
Висновки до першого розділу.....	21
РОЗДІЛ 2. Художні особливості хореографічної постановки «Аромат чаю» у контексті кваліфікаційної роботи «Нематеріальна культурна спадщина – традиційне китайське чаювання».....	23
2.1 Ідейно-тематичний аналіз хореографічного твору.....	23
2.2 Композиційно-архітектонічна будова хореографічної постановки....	28
2.3 Характеристика музичної основи та сценографія хореографічної композиції.....	34
Висновки до другого розділу.....	39
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	44
ДОДАТКИ.....	46

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми кваліфікаційної роботи. Частиною культурної ідентичності Китаю є традиційне китайське чаювання. Воно включає специфічні ритуали, обряди та естетичні практики, які є важливою складовою китайської культури. Китайське чаювання має глибоке історичне та культурне значення, що робить його важливим об'єктом для вивчення та інтерпретації в контексті сучасного хореографічного мистецтва.

Важливість збереження та популяризації нематеріальної культурної спадщини Китаю є для нас дуже актуальною, оскільки в умовах глобалізації та культурного обміну, важливо досліджувати і представляти традиційні практики у нових формах мистецтва. Тож, ми обрали темою нашої кваліфікаційної роботи **«Нематеріальна культурна спадщина – традиційне китайське чаювання. Хореографічна композиція «Аромат чаю»»**

Інтеграція традиційного китайського чаювання у кваліфікаційну роботу дозволяє створити унікальні композиції, що поєднують елементи традиційного чайного ритуалу з сучасними хореографічними техніками. Це дає можливість для нових художніх експериментів і створення інноваційних постановок, що відображають як традиційні, так і сучасні культурні контексти.

Мета кваліфікаційної роботи полягає в аналізі ритуалу традиційного китайського чаювання та створенні хореографічної інтерпретації за мотивами чайної церемонії «Аромат чаю».

Завдання кваліфікаційної роботи:

- проаналізувати вплив історичних подій на формування традицій чаювання;
- описати концепцію нематеріальної культурної спадщини в контексті китайського чаювання;
- дослідити приклади інтеграції традиційного чаювання в хореографічні постановки;

- здійснити ідейно-тематичний аналіз хореографічної постановки «Аромат чаю»;
- розглянути композиційно-архітектонічну будову хореографічної постановки у контексті здійснення кваліфікаційної роботи «Нематеріальна культурна спадщина – традиційне китайське чаювання»;
- охарактеризувати музичну основу та сценографію хореографічного твору.

Практичне значення кваліфікаційної роботи. Робота сприяє збереженню та популяризації традиційного китайського чаювання, підвищуючи обізнаність про його значення і ритуали серед широкої аудиторії через сучасні художні форми. Впровадження традиційних елементів у сучасну хореографію відкриває нові можливості для хореографічних постановок, що дозволяє розширити репертуар і технічні можливості танцювального мистецтва.

Матеріали кваліфікаційної роботи можуть слугувати навчальним ресурсом для дослідників, студентів і практиків мистецтва, що вивчають традиційні культурні практики і їх адаптацію в сучасному контексті. Він сприяє культурному обміну, демонструючи традиції китайської культури через інноваційний мистецький формат, що може зацікавити міжнародну аудиторію і стимулювати культурний діалог.

Хореографічна композиція «Аромат чаю» створює нові естетичні й емоційні враження, що збагачують культурне життя та сценічні виступи, роблячи їх більш глибокими і виразними. Кваліфікаційна робота має потенціал значно вплинути на сучасну хореографію і культурну практику, забезпечуючи інноваційний підхід до відображення традиційної спадщини в сучасному мистецтві.

Апробація кваліфікаційної роботи. Хореографічна постановка «Аромат чаю» була представлена на II Міжнародному двотуровому фестивалі-

конкурсі мистецтва «Таланти Буковини» (1-3 березня 2024 р., м. Хотин, Чернівецької області) і здобула Лауреата I премії.

Досвід реалізації кваліфікаційної роботи відображений у доповідях на VI Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції *Мистецька освіта очима молодого науковця* (Ніжин, 6 грудня 2023 р.) за темою «*Концепція нематеріальної культурної спадщини і традиційне китайське чаювання*»; VIII Мистецько-педагогічних читаннях пам'яті професора О. Я. Ростовського «*Мистецька освіта України: глобальні виклики та перспективи розвитку*» (Ніжин, 12 березня 2024) з темою «*Інтеграція традиційного чаювання та хореографічного мистецтва*».

Структура та обсяг пояснювальної записки. Пояснювальна записка складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (17 найменувань), додатків. Загальний обсяг роботи – 48 сторінок, з них основного тексту – 39 сторінок.

РОЗДІЛ I. Теоретичні основи реалізації кваліфікаційної роботи
«Нематеріальна культурна спадщина – традиційне китайське чаювання.
Хореографічна композиція «Аромат чаю»»

1.1. Історичний розвиток чайних ритуалів у Китаї

Чайні ритуали є важливою складовою китайської культури, відображаючи її багатовікову історію, філософію та соціальні традиції. Витоки цих ритуалів сягають глибокої давнини, коли чай був не лише напоєм, але й символом духовної гармонії, гостинності та соціального статусу. Історичний розвиток чайних ритуалів у Китаї пройшов через численні етапи, збагачуючи культурну спадщину країни та залишаючи незгладимий слід у світовій культурі чаювання.

Перші згадки про чай у китайській культурі датуються кількома тисячоліттями тому. Згідно з легендою, чай був відкритий імператором Шеньнуном близько 2737 року до н.е., коли листя дикого чайного дерева випадково потрапило в киплячу воду, яку він пив. Цей напій настільки сподобався імператору, що він почав активно його вживати і поширювати серед населення.

Документальні згадки про чай як напій з'явилися під час династії Хань (206 р. до н.е. – 220 р. н.е.), а значного поширення чай отримав за часів династії Тан (618–907 рр.), коли він став невід'ємною частиною китайської культури та соціального життя [5, 61].

Науковці стверджують, що початкове використання чаю в китайській культурі було тісно пов'язане з медичними і духовними практиками. Чай спочатку використовувався як лікувальний засіб завдяки його властивостям очищення та стимуляції. Китайські травники та медики вважали чай ефективним у боротьбі з головним болем, проблемами травлення і втомою. Він також використовувався для покращення концентрації та підвищення енергії.

У духовних практиках чай відігравав важливу роль у ритуалах та медитаціях, особливо серед даоських і буддійських ченців. Вони цінували його здатність сприяти спокою, зосередженню й духовному пробудженню. Чайні церемонії, що стали невід’ємною частиною релігійних і культурних традицій, підкреслювали гармонію між людиною та природою, а також важливість внутрішньої рівноваги [5, 62].

Розвиток чайних традицій у Китаї пройшов через кілька важливих етапів, пов’язаних із різними династіями. У період династії Хань (206 – 220 рр. н. е.) чай почав використовуватися не тільки як лікарський засіб, але й як звичайний напій. Цей період став важливим етапом у формуванні культури чаювання в Китаї. Чай став популярним серед знаті й високого суспільства, що сприяло поширенню його використання у соціальних і культурних контекстах [10].

Важливою віхою стало впровадження чаю як складової частини повсякденного життя та ранньої чайної культури. В цей час чайні церемонії ще не були настільки розвиненими, але вже почали формуватися основи чайної культури. Чай не тільки використовувався як лікувальний напій, але й почав вважатися елементом соціальної взаємодії.

Цей період також ознаменувався першим письмовим згадуванням про чай у медичних текстах, що підтверджує його значення як важливого засобу в китайській медицині. Таким чином, династія Хань стала часом, коли чай почав виходити за межі медичної практики і ставав частиною культурних та соціальних звичаїв Китаю.

Династія Тан (618–907 рр.) стала «золотою епохою» китайської чайної культури, коли чай набув статусу національного напою та став важливою частиною культурного життя Китаю. У цей період чайні ритуали та традиції досягли свого розквіту, і чай став символом не лише соціального статусу, але й культурного життя [10].

Ключовим досягненням цього періоду стало написання трактату «Чайний канон» (茶经) Лу Юєм, який систематизував знання про чай, його види та способи приготування. Цей трактат став важливим джерелом інформації про чайну культуру і вплинув на розвиток чайних традицій у Китаї, встановивши стандарти для приготування та споживання чаю.

Важливою особливістю династії Тан стало також формування чайних домів, які стали популярними місцями для зібрань інтелігенції та культурних обмінів. Чаювання перетворилося на мистецтво, що мало свої власні правила і церемонії, які підкреслювали елегантність та витонченість процесу.

Чайні церемонії стали невід'ємною частиною соціальних подій, де люди могли не тільки насолоджуватися чаєм, але й обговорювати мистецтво, літературу та філософію. Таким чином, династія Тан внесла значний внесок у розвиток чайної культури, перетворивши чаювання на мистецтво, яке мало глибоке культурне і соціальне значення [10].

У період династії Сун (960–1279 рр.) чайні церемонії досягли свого розквіту і стали важливою частиною китайської культури. У цей час з'явилися нові методи приготування чаю, зокрема збивання порошкового чаю бамбуковим вінчиком, що нагадує сучасний процес приготування матча. Цей метод дозволяв досягти нових смакових та текстурних якостей чаю, підкреслюючи витонченість і складність ритуалу.

Чаювання в епоху Сун стало ще більш ритуалізованим, естетично витонченим та символічним. Традиційні чайні церемонії почали включати не лише приготування чаю, але й деталі, що відображали соціальний статус та культурні уявлення про красу і гармонію. Це період, коли чайні ритуали набули нових форм і значень, підкреслюючи їхню роль у повсякденному житті та культурному середовищі.

Крім того, династія Сун стала важливим етапом в історії чайної культури завдяки розширенню її меж. Чай почали активно експортувати за межі Китаю, що сприяло його популяризації в інших країнах і регіонах. Цей процес

експорту не тільки розширив вплив китайської чайної культури, але й сприяв інтеграції чаю в культурні традиції інших народів [10].

Таким чином, династія Сун стала періодом значного розвитку та розширення чайної культури, з новими ритуалами, технологіями приготування і міжнародною популяризацією.

За часів династії Мін (1368–1644 рр.) відбулися значні зміни в обробці чайного листя, що суттєво вплинуло на розвиток чайної культури. У цей період були розроблені нові методи обробки, зокрема з'явився спосіб виготовлення розсипного чаю. Це нововведення дозволило зробити процес приготування чаю більш простим і доступним [10].

Одним із важливих досягнень цього періоду стало популяризація зеленого чаю, а також інших сортів, таких як улун і червоний чай. Замість використання порошкового чаю, який був характерний для попередніх етапів, почали застосовувати цілісні листя. Це нововведення зробило чаювання більш зручним і демократичним, оскільки розсипний чай був легшим у використанні та вимагав менше часу для приготування.

Ці зміни сприяли не лише зростанню популярності чаю серед різних верств населення, але й формуванню нових традицій та практик в чайних ритуалах. Династія Мін стала періодом, коли чай став доступнішим для ширшого кола людей, і розвинулася нова культура споживання чаю, що заклала основи для подальшого розвитку чайної традиції в Китаї.

Період династії Цін (1644–1912 рр.) став важливим етапом у розвитку чайної культури, коли чай здобув статус одного з головних експортних товарів Китаю. Це призвело до широкого розповсюдження китайського чаю на міжнародній арені та закріпило його роль як важливого культурного й економічного продукту [10].

У цей час також відбулися значні зміни в традиціях і правилах китайської чайної церемонії. З'явилися спеціальні чайники та посуд для чаювання, які були виготовлені з різних матеріалів, таких як порцеляна,

кераміка і залізо. Ці інновації не тільки підвищили естетичний аспект чаювання, але й зробили процес приготування чаю більш складним та ритуалізованим.

Сам процес приготування чаю став складним ритуалом, який включав детальні етапи, що відображалися у використанні різного посуду та технік приготування. Чай став невід'ємною частиною повсякденного життя всіх верств населення, від імператорського двору до простих людей. Це підкреслює значення чаю не лише як напою, але й як культурного символу, що пронизує всі аспекти китайського життя.

Таким чином, династія Цін стала періодом, коли чайна культура досягла нових висот у своїй популярності і складності, закріпивши чай як важливу частину китайської культурної спадщини.

Як бачимо, кожна з цих династій внесла свій внесок у розвиток чайних традицій, які продовжують відігравати важливу роль у китайській культурі й донині. Звичайно, що всі ці традиції китайського чаювання не могли обійти осторонь і хореографічне мистецтво, яке у період кожної династії відображалось у різних формах та стилях танцю [5, 27].

Так, у період династії Тан, коли чайна культура досягла розквіту, танці стали елегантними й ритуалізованими, відображаючи плавність та гармонію процесу приготування чаю. Династія Сун принесла нові танцювальні форми, які зображали тонкість і деталі чайних церемоній.

У часи династії Мін хореографічне мистецтво стало ще більш інтегрованим у чайні ритуали, відзначаючи соціальний аспект чаювання через розкішні й складні танці, які демонстрували витонченість та мистецтво чайної церемонії. Нарешті, династія Цін сприяла популяризації чайних традицій у формі сценічних вистав, де хореографія використовувалася для візуалізації різних етапів чайного ритуалу, підкреслюючи естетику і культурну значущість чаювання [5, 28].

Таким чином, хореографічне мистецтво в кожній династії відображало не лише естетичні та культурні аспекти чаювання, а й соціальні та ритуальні елементи, інтегруючи чайні традиції у широкий спектр мистецьких втілень.

1.2. Концепція нематеріальної культурної спадщини і традиційне китайське чаювання

Науковці трактують поняття «*нематеріальна культурна спадщина*» як сукупність знань, навичок, традицій, обрядів, звичаїв, а також культурних проявів, які передаються з покоління в покоління та є невід'ємною частиною ідентичності певної спільноти чи народу. Вона охоплює усну творчість, виконавські мистецтва, соціальні практики, знання про природу та всесвіт, а також ремесла, що мають значення для культури та історії суспільства.

Цей термін підкреслює важливість збереження та підтримки живих культурних традицій, які сприяють культурному різноманіттю та розвитку людства. Відповідно до Конвенції ЮНЕСКО про охорону нематеріальної культурної спадщини, це поняття охоплює такі аспекти як усна традиція, виконавське мистецтво, соціальні звичаї, ритуали та святкування [13].

Тож, основними категоріями нематеріальної культурної спадщини можна визначити наступні:

✓ *Усні традиції та усна спадщина:* Усні традиції: фольклор, легенди, казки, пісні та поезія, що передаються усно. Мови та діалекти: мови, які мають особливе культурне значення і використовуються в традиційних контекстах.

✓ *Виконавське мистецтво:* Танцювальні традиції: хореографічні форми, що відображають культурні ритуали та свята. Музичні традиції: інструментальні та вокальні стилі, які виконуються в традиційних формах.

✓ *Соціальні звичаї, ритуали та святкування:* Ритуали: обряди та церемонії, що мають символічне значення для спільнот. Святкування: традиційні свята та фестивалі, які включають специфічні обряди та практики.

✓ *Традиційні навички рукоділля та ремесел:* Ремесла: традиційні техніки виготовлення предметів, які мають культурне та історичне значення. Навички: техніки та методи, що передаються від майстра до учня та є частиною культурної спадщини.

✓ *Кулінарні традиції та практики:* Кулінарні традиції: рецепти, методи приготування їжі і звичаї, що супроводжують їжу, що мають культурну значущість. Чаювання: специфічні традиції і ритуали, пов'язані з чаюванням, які є частиною культурної ідентичності [13].

Китайську традиційну техніку виробництва та приготування чаю сьогодні також було включено до списку об'єктів нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО. Це визнання відображає не тільки культурну цінність чаювання в Китаї, а й його значний вплив на глобальну культуру.

Техніка приготування чаю в Китаї, яка охоплює як традиційні методи обробки чайного листа, так і ритуали чаювання, включає в себе багатий комплекс культурних практик та соціальних звичаїв. Ці практики формувалися протягом тисячоліть, адаптуючись до різних династій і культурних впливів, та сьогодні являють собою важливу частину китайської культурної спадщини.

Кожен аспект процесу чаювання, від збору й обробки листа до приготування та споживання напою, має свій власний символічний і соціальний контекст. Це підкреслює не тільки культурну значимість чаю, а й його роль у формуванні соціальних зв'язків та підтримці культурної ідентичності в китайському суспільстві [3, 109].

Тож, включення цієї техніки до списку ЮНЕСКО є визнанням її унікальності та важливості для світової культурної спадщини, а також сприяє

збереженню і популяризації традицій, які можуть бути загублені в умовах сучасної глобалізації.

Процес чаювання в Китаї має глибоке культурне і соціальне значення, що виходить за межі простого вживання напою. Як елемент культурної ідентичності, чаювання представляє собою унікальне поєднання історичних традицій, соціальних практик і символічних значень, що формують культурний ландшафт китайського суспільства [3, 110].

По-перше, чаювання є виразом культурної спадщини та традицій, що передаються з покоління в покоління. Від древніх ритуалів і медичних практик до сучасних церемоній, чай відображає історичний розвиток і соціальні зміни в китайському суспільстві. Традиції, пов'язані з чаюванням, зберігають культурні норми та цінності, які формують культурну ідентичність китайців.

По-друге, чаювання відіграє важливу роль у соціальних зв'язках і комунікації. Це соціальний ритуал, який сприяє зміцненню сімейних та дружніх стосунків. У процесі чаювання створюються особливі моменти спілкування і взаєморозуміння, що допомагає підтримувати зв'язки між людьми та зміцнює соціальні структури.

По-третє, чаювання втілює в собі символічні аспекти китайської культури, такі як гармонія, естетика і ритуальність. Кожен етап приготування та подачі чаю має своє символічне значення і сприяє формуванню певного настрою та атмосфери. Це також відображає філософські принципи, такі як спокій, рівновага й увага до деталей [3, 110].

Таким чином, чаювання є важливим елементом культурної ідентичності, який зберігає культурні традиції, сприяє соціальним зв'язкам і виражає символічні цінності. Воно відображає багатство китайської культурної спадщини та має значний вплив на формування культурного ландшафту як в межах країни, так і на міжнародному рівні.

Отже, нематеріальна культурна спадщина включає в себе ті культурні практики, знання та навички, які передаються з покоління в покоління та

формують культурну ідентичність спільнот. Традиційне китайське чаювання є яскравим прикладом нематеріальної культурної спадщини, що втілює в собі багатий спектр культурних і соціальних значень.

Від початкового використання чаю в медичних і духовних практиках до розвитку складних ритуалів чаювання в різні династії, традиційне китайське чаювання продовжує бути важливим елементом китайської культурної ідентичності. Сучасне визнання цієї традиції як об'єкта нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО підкреслює її глобальне значення і важливість для збереження культурних практик [6, 112].

Чаювання в Китаї, зокрема процес приготування та споживання чаю, стало символом не лише культурних цінностей, але й соціальних зв'язків, що зберігаються через ритуали та традиції. Це підтверджує, що нематеріальна культурна спадщина не тільки зберігає культурні практики, але й підтримує соціальні структури та культурну ідентичність.

Таким чином, традиційне китайське чаювання є важливим аспектом нематеріальної культурної спадщини, яке відзначає не тільки культурну спадщину Китаю, але і його внесок у глобальну культурну різноманітність.

1.3. Інтеграція традиційного чаювання та хореографічного мистецтва

Важливими складовими культурної спадщини Китаю, які відображають унікальні аспекти культурної ідентичності різних народів є традиційне чаювання та хореографічне мистецтво. У китайському контексті ці дві сфери культури мають глибоке коріння, яке переплітається через століття, формуючи особливий культурний ландшафт. Взаємозв'язок між ними є яскравим прикладом того, як різні культурні практики можуть взаємодіяти та впливати одна на одну.

Сьогодні чайні ритуали стають все більш популярним об'єктом дослідження в сценічних постановках, завдяки їхньому глибокому культурному значенню і багатому символічному контексту. Ці ритуали, що є невід'ємною частиною китайської культурної спадщини, не лише зберігають традиції, але й слугують натхненням для створення інноваційних сценічних форм [15].

Так, чайні ритуали пропонують багатий візуальний й символічний матеріал для театральних та хореографічних постановок. Ритуальні рухи, церемоніальні атрибути, такі як чайники і чашки, а також сам процес приготування чаю стають частиною сценічної мови, допомагаючи створити унікальні художні образи і танцювальні композиції. Інтерпретація цих ритуалів через сценічні засоби дозволяє відтворити естетику та атмосферу традиційного чаювання, одночасно вносячи сучасні художні акценти.

Сцени, що відображають чайні ритуали, часто досліджують соціальні й культурні аспекти, пов'язані з цими обрядовими практиками. Хореографічні вистави можуть розглядати взаємодії між персонажами, соціальні ролі і значення чаювання у різних контекстах, таких як: соціальні зустрічі, свята чи особисті моменти. Це дозволяє глядачам краще зрозуміти культурний контекст та емоційний заряд, що супроводжує ці ритуали [15].

Вивчення китайських чайних ритуалів через сценічні постановки може сприяти збереженню і популяризації традиційної хореографічної культури країни. Сучасні художні інтерпретації обрядів чаювання не лише зберігають історичну пам'ять, але й роблять її доступною для нових аудиторій, перетворюючи традиції на частину сучасного культурного діалогу.

Вони стають важливою темою для сценічних досліджень, пропонуючи нові можливості для творчого вираження та культурного обміну. Їх дослідження допомагає зберігати культурну спадщину і вносити традиційні елементи в сучасні мистецькі контексти.

Сьогодні існує достатня кількість дослідників (Т. Повалій, Ху Ши, А. Дем'янчук та ін.), які вносять важливий вклад у розуміння того, як традиційне китайське чаювання може бути інтегровано у хореографічне мистецтво; як культурні символи та ритуали відображаються через танець і сценічні постановки [4, 103].

Науковці Чжан Лінь і Ван Хуей детально вивчають історичні та культурні аспекти чайних церемоній, що дозволяє розкрити багатогранність і глибину чайних ритуалів. Їхні дослідження показують, як елементи чайного мистецтва, такі як: ритмічні рухи при наливанні чаю та символіка різних інструментів, можуть бути перекладені на хореографічну мову, зберігаючи їхню культурну значимість і красу.

Кіт Чоу та Йоне Крамер, Х. Плустов акцентують увагу на культурному контексті та міжкультурних впливах, що допомагає виявити, як чайні традиції можуть бути адаптовані та інтегровані у різні культурні контексти через хореографію. Їхні дослідження підкреслюють важливість збереження автентичності традицій при їх адаптації до сучасного мистецтва.

Лам Кам Чуен фокусується на способах, якими традиційні ритуали, включаючи чайні церемонії, можуть бути перетворені в сучасні хореографічні форми, підкреслюючи процес адаптації культурних символів і практик до нових сценічних мов і форматів.

Таким чином, усі ці дослідники допомагають краще зрозуміти, як традиційне китайське чаювання не лише зберігається у своєму первісному вигляді, але і трансформується в новітні художні практики, створюючи місточок між традиціями та сучасністю через хореографічні постановки [4, 104].

Загалом, китайська сцена досить часто представляє хореографічні спектаклі, натхнені чайною церемонією. Інформацію про такі вистави можна знайти у різних джерелах, включаючи наукові статті та монографії. Мистецтвознавці часто пишуть про інтеграцію чайної церемонії у

хореографічні постановки, аналізуючи культурний та символічний аспекти таких композицій. У театральних журналах, а також на спеціалізованих сайтах можна знайти рецензії на вистави, де чайна церемонія є ключовим елементом хореографії.

Національні та міжнародні театральні фестивалі, що проходять у Китаї, часто представляють вистави, натхнені традиційною чайною культурою. Культурні програми та документальні фільми, присвячені китайській культурі та мистецтву, часто включають сегменти про чайну церемонію та її відображення в мистецьких формах, зокрема у танці. Офіційні веб-сайти провідних китайських театрів, таких як Національний балет Китаю або Шанхайський театр містять інформацію про репертуар та постановки, де чайна церемонія виступає як натхнення [17].

Таким чином, відповідні джерела допомагають знайти інформацію про хореографічні постановки, натхненні чайною церемонією, та їх значення у культурному контексті. Яскравими прикладами того, як культурні ритуали можуть бути перевтілені у мистецтво танцю є багато відомих хореографічних композицій. Наприклад, *«Чайна церемонія»* – це постановка, створена танцювальною трупю Національного балету Китаю, яка є яскравим прикладом інтеграції традиційної китайської культури з класичним хореографічним мистецтвом.

У цьому творі гармонійно поєднуються елементи класичного балету та традиційного китайського танцю, що дозволяє глибше розкрити культурну ідентичність та символіку чайної церемонії. Постановка відтворює всі ключові етапи чайної церемонії, починаючи з підготовки чаю, продовжуючи процесом наливання та завершуючи дегустацією. Всі ці дії передаються через витончені, плавні рухи танцівників, які ніби повторюють ритуальні жести майстрів чайної церемонії[13].

Особлива увага приділяється деталям, таким як спосіб тримання чайника, повільність і зосередженість у рухах, що символізує внутрішню

гармонію та духовне очищення, яке приносить чаювання. Кожен жест і кожен рух у цій постановці є продуманим та вивіреним, що створює враження справжнього ритуалу на сцені. Танцівники через мову тіла передають не лише фізичні дії, а й емоційний та духовний контекст чайної церемонії, її глибоку символіку як акту єднання з природою та самовдосконалення.

Музичний супровід, що поєднує традиційні китайські інструменти з сучасними музичними рішеннями, створює атмосферу спокою та медитації, яка ідеально доповнює хореографію. Сценографія включає елементи традиційного інтер'єру чайного дому, що дозволяє глядачеві зануритися у світ давньої китайської культури. Ця постановка не лише демонструє красу і витонченість чайної церемонії, але й слугує місточком між минулим та сучасним, зберігаючи та передаючи традиції китайської культури через мову танцю[13].

Сучасна танцювальна композиція *«Чайні листки у воді»* створена відомим хореографом Чжан Ї, яка майстерно поєднує традиційні китайські танцювальні техніки з сучасними хореографічними елементами. В основі постановки лежить символіка чайних листків, які обертаються у воді, відображаючи мінливість і плинність життя. Танцівники, одягнені в білосніжні костюми, створюють враження листків, що плывуть за течією, передаючи відчуття легкості, гармонії та спокою.

Композиція використовує плавні, витончені рухи, що відображають гармонію між людиною та природою, яка є центральною темою китайської чайної церемонії. Через цей танець глядачі можуть відчути невловимий зв'язок між природою і людським існуванням, який виражається в кожному обертанні та жесті танцівників. Постановка не лише відтворює естетику чайної церемонії, але й підкреслює важливість спокою і гармонії в сучасному світі, створюючи унікальну атмосферу, де поєднуються традиції та сучасність [13].

Унікальною танцювальною композицією, у якій поєднуються традиційна китайська народна музика з елементами чайної церемонії є

«Музика чаю». У ній звуки, пов'язані з приготуванням чаю, обертаються на важливі складові хореографії. У цій постановці використовуються реальні звуки, такі як: наливання води в чайник, дзвін чашок під час їхнього зіткнення та шурхіт чайного листя під час його заварювання. Ці звукові елементи гармонійно інтегруються в музику, створюючи унікальну аудіовізуальну атмосферу.

Танцівники синхронізують свої рухи з цими звуками, підкреслюючи ритм і плавність дій, які властиві чайній церемонії. Кожен жест та рух у танці перегукується зі звуковими ефектами, що створює відчуття єдності між музикою і хореографією. Звук наливання води передає спокій і плинність часу, дзвін чашок – момент зосередження, а шурхіт листя символізує природний цикл життя.

Ця композиція не лише відтворює естетику китайської чайної церемонії, але й надає їй нового виміру, де музика і танець стають невід'ємною частиною одного цілого. Використання звуків чаювання як музичного супроводу додає постановці автентичності та підсилює культурний контекст, занурюючи глядачів у атмосферу китайських традицій та ритуалів [13].

«Танець чайного листя» – це видатна постановка відомого китайського хореографа Лю Яна, яка майстерно поєднує традиційні танцювальні техніки з глибокою повагою до культурної спадщини та природної краси чайного мистецтва. У цій композиції танцівники відтворюють повний цикл створення чаю - від дбайливого збору свіжого листя на туманних гірських схилах до складного процесу сушіння та вишуканої церемонії приготування напою.

Постановка розпочинається зі сцени, що зображає світанок у горах, де легкий туман огортає чайні плантації. Танцівники, одягнені у ніжні відтінки зеленого, плавними та граційними рухами імітують збір молодих чайних листків. Їхні рухи відзначаються легкістю та точністю, підкреслюючи уважність та повагу до природи. Хореографія в цій частині наповнена

елементами, що відображають взаємодію людини з природою, передаючи відчуття гармонії та спокою[6, 201].

У наступному акті сцена перетворюється на традиційну чайну майстерню, де танцівники демонструють процес сушіння та обробки зібраного листя. Використовуючи ритмічні та енергійні рухи, вони відтворюють різноманітні техніки обробки чаю, такі як скручування та прожарювання листків. Танцівники використовують спеціальні реквізити, такі як бамбукові кошики та дерев'яні підноси, що додає постановці автентичності та візуальної привабливості.

Фінальний акт переносить глядачів до традиційної чайної кімнати, де відбувається церемонія приготування та дегустації чаю. Танцівники у вишуканих костюмах теплих земляних тонів виконують витончені та медитативні рухи, що відображають спокій та духовність чайної церемонії. Кожен жест, від наливання води до піднесення чашки, виконується з максимальною точністю та грацією, підкреслюючи естетику та символіку цього древнього ритуалу.

Музичний супровід постановки складається з поєднання традиційних китайських інструментів, таких як гуцінь та ерху, зі звуками природи – шелестом листя, дзюрчанням води та співом птахів. Це створює глибоко атмосферний звуковий ландшафт, який підсилює емоційний вплив танцю та занурює глядачів у світ чайної культури [6, 201].

Загалом, ця постановка є глибоким та проникливим вшануванням традиційної культури та ремесла, демонструючи красу та значущість чайної церемонії через мистецтво танцю. «Танець чайного листя» не тільки захоплює глядачів своєю естетикою та майстерністю виконання, але й передає важливі культурні цінності, такі як повага до природи, працьовитість та духовна гармонія.

Наведені приклади хореографічних композицій демонструють, як традиційні ритуали китайського чаювання можуть бути адаптовані й

відтворені в сучасних хореографічних формах, зберігаючи їхню культурну та естетичну цінність. Інтеграція традиційного чаювання та хореографічного мистецтва полягає в глибокому відображенні культурних цінностей і ритуалів у танцювальних постановках.

Чайна церемонія, з її увагою до деталей, гармонії та символіки, надає хореографам натхнення для створення витончених танцювальних композицій, що передають атмосферу спокою, краси та духовності. Такий синтез допомагає зберегти й популяризувати культурні традиції, водночас додаючи їм нових, сучасних форм вираження через мистецтво танцю.

Висновки до першого розділу

У першому розділі дослідження було висвітлено ключові аспекти розвитку чайних ритуалів у китайській культурі, значення цих ритуалів як об'єкта нематеріальної культурної спадщини, а також їхній вплив на хореографічне мистецтво.

У підрозділі 1.1. розглядається еволюцію чаювання, починаючи з його використання в медичних і духовних практиках, через розвиток чайних традицій під час різних династій, до формування культурних ритуалів, що стали невід'ємною частиною китайського суспільства.

У підрозділі 1.2. аналізується значення традиційного чаювання як елементу нематеріальної культурної спадщини Китаю, що включає в себе не лише сам процес приготування чаю, а й символіку, ритуали та культурні традиції, пов'язані з цим процесом.

У підрозділі 1.3. досліджується, як ритуали чаювання відображаються у хореографічних постановках, розкриваючи зв'язок між культурною ідентичністю та сценічним мистецтвом. Цей підрозділ підкреслює важливість інтеграції чайних традицій у хореографічні композиції як спосіб передачі культурної спадщини через мистецтво танцю.

Таким чином, у першому розділі ми демонструємо комплексний підхід до вивчення історії та культурного значення традиційного чаювання в Китаї, а також його впливу на хореографічне мистецтво, що є важливим елементом дослідження нематеріальної культурної спадщини.

**РОЗДІЛ 2. Художні особливості хореографічної постановки
«Аромат чаю» у контексті кваліфікаційної роботи «Нематеріальна
культурна спадщина – традиційне китайське чаювання»**

2.1. Ідейно-тематичний аналіз хореографічного твору

Тема: Традиційне китайське чаювання.

Ідея: Передати глибину та значущість чайної традиції як невід’ємної частини культурної спадщини Китаю, що з’єднує минуле і сучасне, матеріальне і духовне, створюючи простір для внутрішнього світу та гармонії.

Надзавдання: Через танець передати духовне значення чайної церемонії як символу культурної ідентичності Китаю, підкреслюючи її здатність з’єднувати людину з природою, внутрішнім світом і традиціями. Постановка не лише відображає естетику ритуалу, але й викликає відчуття гармонії, миру та поваги до культурної спадщини, яка стає джерелом духовного збагачення і самопізнання.

Конфлікт: Конфлікт у постановці розгортається між метушливим ритмом сучасного життя та медитативним процесом чайної церемонії. Образи хаосу, стресу і поспіху відображені в різких, швидких рухах танцівників, що намагаються схопити щось невловиме. На противагу їм, чайна церемонія уособлює спокій, гармонію та повільний ритм природи, зосередженість ритуалів якої контрастує з навколишньою метушнею.

Наскрізна дія: Конфлікт полягає в переході від хаосу та напруги сучасного світу до гармонії чайної церемонії. Протягом вистави герої шукають внутрішній спокій і рівновагу, намагаючись знайти шлях до гармонії між зовнішнім світом і своїм внутрішнім станом. Завершується дія досягненням внутрішньої рівноваги та злиттям з природою, де герої знаходять своє місце в світі через прийняття традицій і мудрості культурної спадщини Китаю.

Час дії: Два періоди – минуле і сучасність – переплітаються протягом постановки, відображаючи конфлікт і пошук гармонії між стародавньою мудрістю та сучасним життям.

Місце дії: Китайська ферма по збору чаю.

Форма: Великий хореографічний ансамбль.

Стиль: Народна хореографія.

Жанр (за драматургією): ліричний.

Лібрето

Світла мить ранку застигла на чайному полі, коли перші промені сонця лише торкаються землі, пробуджуючи її від нічного сну. Повітря наповнене свіжістю, яка ще пам'ятає нічний туман, що тане під ніжним теплом сонця. На горизонті видніються силуети Дівчат-збиральниць. Вони ступають легко і невимушено, наче сам вітер підхоплює їхні ноги, спрямовуючи до розлогих кущів чаю. Кожен їхній рух сповнений благоговіння перед природою, з якою вони ось-ось зіллються в єдиному ритуалі.

Дівчата-збиральниці стають перед кущами, немов перед святинею, і починають свій танець — танець збору чаю. Їхні рухи — це мова, якою вони спілкуються з природою: плавні, граційні, сповнені м'якої ритмічності. Кожен листочок, який вони обережно зрізають, ніби відповідає їм, віддаючи частку свого аромату та ніжності. Лагідний вітерець починає свій неспішний танець, торкаючись обличчя дівчат і листочків чаю, переплітаючись з їхніми рухами.

Неначе з казки, на сцену з'являються Дівчата-листочки, втілюючи в собі всю красу і тендітність молодих чайних пагонів. Їхні рухи — це відображення ніжної і танучої грації природи. Вони танцюють поряд з Дівчатами-збиральницями, втілюючи момент єднання природи з людиною. Кошки з чаєм поступово наповнюються, а рухи дівчат стають усе більш злагодженими, як мелодія, що зливається в єдине ціле.

І ось на сцені з'являються Дівчата-вітерець. Їхні рухи легкі і невловимі, як подих ранкового вітру, що грає з листочками чаю, розсипаними по кошиках. Разом з ними до танцю долучається Проміння сонця, обіймаючи своїм золотистим світлом усіх учасників. Їхній танець — це симфонія ранку, де вітер і світло зливаються в гармонії, створюючи м'яке мереживо рухів.

Настає момент, коли всі дійові особи об'єднуються у великому спільному танці. Дівчата-збиральниці, Дівчата-листочки, Дівчата-вітерець і Проміння сонця зливаються в єдиному пориві. Їхні рухи, немов нитки одного полотна, переплітаються, створюючи картини, які відображають красу і гармонію ранку на чайному полі. Природа святкує новий день, нове народження життя у всіх його проявах.

Світло заповнює сцену, поступово осяваючи останні миті цього чарівного ритуалу. Дівчата-збиральниці, піднявши кошики, повільно віддаляються, залишаючи поле, як ідеалізоване місце гармонії та спокою. Вони залишають після себе відчуття завершеності та досконалості. Листочки чаю, вітерець і проміння сонця залишаються на сцені, продовжуючи свій танець у пам'яті глядачів, як символ вічного єднання людини з природою.

Дійові особи та їх характеристика

Дівчата-збиральниці чаю.

Образ Дівчат-збиральниць чаю, у хореографічній постановці «Аромат чаю» втілює гармонію з природою, витонченість та спокій, що відображає культурні та традиційні аспекти ритуалу збору чаю.

Даний образ є символом жіночності, турботи і поваги до природи, підкреслюючи зв'язок людини з довкіллям. Рухи дівчат плавні, граційні, втілюють м'якість і ритмічність, що притаманна процесу збору чаю. Пластика рук нагадує обачливе збирання листочків, а корпус і ноги — легкість і невимушеність.

М'який і спокійний вираз обличчя, передає задоволення від процесу збору чаю і єднання з природою. Легка усмішка, відображає радість від гармонії та спокою, випромінюючи ніжність, спокій та задоволення від спілкування з природою. У цьому поєднується вишуканість і скромність, що підкреслює красу і гармонію повсякденного ритуалу.

Дівчата-збиральниці чаю в постановці уособлюють не лише процес збирання чаю, але й гармонійний зв'язок людини з природою, де кожен рух – це частина великого і плавного танцю життя.

Дівчата-листочки.

Даний образ символізує ніжність, свіжість і тендітність молодих чайних листочків, передає витонченість природи, яка розкривається в процесі танцю, зображаючи життя чайного листа, що оживає під теплим сонячним промінням і ніжним вітерцем.

Хореографічні елементи образу плавні, повітряні, немов листочки, що грайливо колишуться під подихом вітру. Їх руки розслаблені та м'які, кисті зображують рухи, що нагадують шелест листя. Рухи корпусу відображають гнучкість і м'якість, створюючи враження легкості й невагомості.

Пливучість рухів створює відчуття хвилювання листя. Їх динамічність і швидкість змінюється, як вітер, який то легенько погладжує, то різко підхоплює листочки, викликаючи асоціації зі свіжістю і молодістю, з тим, як природа дбайливо оберігає свої найтендітніші творіння.

У хореографічній постановці, Дівчата-листочки уособлюють життєву силу і красу природи. Їхній танець – це святкування нового життя, що народжується з кожним новим днем, виражаючи ніжність і гармонію природи у вишуканих формах.

Дівчата-вітерець.

У даній хореографічній постановці образ «Дівчата-вітерець» символізує легкість, свободу і невловимість природного явища, яке надає рух навколо всьому. Образ втілює енергію вітру, що грайливо торкається чайних листочків

і несе свіжість у ранковому повітрі. Їх танцювальна мова плавна, швидка та мінлива, що відображає різні прояви вітру – від легкого бризу до раптових поривів.

Основні елементи включають кружляння, повороти, легкі стрибки та хвилеподібні рухи руками, що імітують потоки повітря. Важливим є відчуття безперервності руху, де кожен жест плавно переходить у наступний, створюючи ілюзію невинного вітру. Взаємодія між виконавцями включає переплетіння їхніх рухів, де одна дівчина веде, а інша слідує за нею, немов вітер змінює свій напрямок, створюючи образ вітряного вихору.

Образ Дівчат-вітерець передає відчуття свободи і непередбачуваності. Вони не прив'язані до землі; їхній танець – це безтурботний політ у світі, де немає обмежень. Їхня гра з чайними листочками та їхня взаємодія з Промінням сонця створює атмосферу гармонії і спокою, водночас пробуджуючи відчуття руху і змін, демонструючи, як природні сили можуть бути ніжними і граційними, але водночас – сильними і визначальними.

Дівчата-промінчики сонця.

Образ Дівчат-промінчиків сонця в хореографічній постановці втілює світло, тепло і життєдайну енергію, що пробуджує все навколо до життя. Цей образ символізує радість, надію і початок нового дня, осяваючи все своєю присутністю.

Рухи Дівчат-промінчиків сонця плавні, ніжні та випромінюють тепло і світло. Основні елементи включають м'які кроки, хвилеподібні рухи руками, що імітують розтікання променів сонця, та легкі обертання, що створюють відчуття світла, яке розсіюється в усіх напрямках. Важливо передати легкість і радість, яку несе в собі кожен промінчик.

Образ Дівчат-промінчиків сонця передає атмосферу оптимізму і початку нового дня. Їхній танець символізує надію, нове життя і позитивну енергію, яка заряджає все навколо. Взаємодія з іншими елементами постановки, такими

як Дівчата-збиральниці та Дівчата-листочки, підкреслює роль світла як джерела життя і гармонії.

Дівчата-промінчики сонця у постановці «Аромат чаю» створюють на сцені атмосферу, що наповнює глядачів відчуттям тепла, радості та благополуччя. Їхній танець — це не просто відтворення руху сонця, а цілий ритуал, який символізує зв'язок між природою і людиною, підкреслюючи важливість світла у всіх його проявах.

2.2. Композиційно-архітектонічна будова хореографічної постановки

Хореографічна драматургія постановки

Пролог: Сонячний ранок, яке відображає радість і спокій чайних полів. Легкі, немов подих вітру, оживають фігури танцівників, які рухаються з граціозністю й плавністю, наче чайні листочки, що повільно розкриваються у гарячій воді.

Експозиція: Поява дівчат-збиральниць, які плавно наближаються до кущів чаю, з ніжністю та захопленням милуючись зеленими листочками.

Зав'язка: Дівчата-збиральниці починають свій ритуал збору чаю. Обережно зрізають молоді листочки, ніби даруючи їм частину своєї енергії. Лагідний вітерець починає злегка гратися з листочками, надаючи танцю дівчат легкості й чарівності.

Розвитку дії:

I ступень. Поява Дівчат-листочків, які відображають легкість та ніжність зелених чайних листочків, що тримаються на кущиках.

II ступень. Танець Дівчат-листочків з Дівчатами-збиральницями, що зливаються у єдиному ритмі природи

III ступень. Корзини з чаєм наповнюються зібраними листочками, які дбайливо збираються дівчатами

Кульмінація: З'являються Дівчата-вітерець, що символізують легкий ранковий вітер. Їхні плавні, вільні рухи роздмухують чайні листочки, які потрапляють у корзини. Проміння сонця додає тепло і світло, утворюючи м'яке мереживо рухів, що символізує гармонію і єднання природи.

Розв'язка: Усі персонажі об'єднуються в загальному танці. Дівчата-збиральниці, Дівчата-листочки, Дівчата-вітерець і Проміння сонця створюють спільний рух, який відображає красу ранку на чайному полі. Їхні рухи переплітаються, ніби природа сама танцює, святкуючи новий день і новий урожай.

Фінал: Дівчата-збиральниці піднімають корзини з чаєм, посміхаючись один одному, і разом повільно залишають поле, ніби завершуючи ранковий ритуал. Листочки чаю, вітерець і проміння сонця залишаються на сцені, утворюючи гармонійний образ природи, який залишається в пам'яті глядачів.

Музична драматургія

Основні частини	Такти	Хронометраж
<i>Пролог</i>	16	00:20 с.
<i>Експозиція</i>	32	00:27 с.
<i>Зав'язка</i>	64	01:24 с.
<i>Розвиток дії</i>	48	01:39 с.
	32	01:52 с.
	64	02:20 с.
<i>Кульмінація</i>	24	03:46 с.
<i>Розв'язка</i>	32	04:00 с.
<i>Фінал</i>	16	04:33 с.
	328 тактів	06 хв. 08 сек.

Упорядкованість танцювальних епізодів

Епізод 1. Пробудження чайних кущів.

Даний епізод починається зі сцени, де перші промені сонця ніжно торкаються чайних плантацій — це молоді чайні кущі, що поступово пробуджуються від сну. Їхні рухи спочатку повільні й стримані, наче природа тільки починає прокидатися після довгої нічної тиші.

Руки дівчат-листочків плавно піднімаються вгору, відтворюючи гілки чайних кущів, що тягнуться до світла, що передає тонку рівновагу між стійкістю і ніжністю, характерну для чайних кущів. Це ранковий танок рослин, які вітають новий день, коли чайні плантації наповнюються життям.

Кульмінацією епізоду стає момент, коли танцівники зливаються у єдину композицію, утворюючи єдиний живий образ чайного поля. Їхні рухи синхронізуються, створюючи відчуття гармонії та єдності природи, яка пробуджується до життя.

Епізод завершується повільним затиханням музики, коли танцівники знову приймають початкові позиції, наче чайні кущі, що спокійно зростають під сонцем. Це символізує завершення ранкового пробудження і початок нового дня, наповненого свіжістю й ароматом чайних листочків.

Тривалість: 01хв.10 с.

Епізод 2. Ритуальний танець дівчат-збиральниць.

Поява дівчат-збиральниць, одягнутих у традиційні костюми, відображає зв'язок із природою та її дарами. Кожен жест, кожен рух рук дівчат наповнений символізмом і глибиною, відображаючи гармонію між людиною і природою. Вони рухаються у такт спокійної, мелодійної музики, що відтворює звук вітру, який ніжно торкається чайних листочків.

Руки дівчат-збиральниць піднімаються й опускаються, наче вони дбайливо збирають найкращі чайні листочки з кущів. Їхні рухи м'які та плавні, як вода, яка обережно омиває берег. Дівчата утворюють кола, уособлюючи

циклічність природи та вічність процесу збору чаю. Вони ніби переплітаються з землею, залишаючи на ній невидимий слід свого ритуалу, що передається з покоління в покоління.

Танцювальний епізод завершується тихою, але відчутною енергією, що залишається у повітрі — енергією життя, що проходить крізь покоління, зберігаючи стародавні традиції і гармонію між людиною і природою.

Тривалість: 01хв.10 с.

Епізод 3. Танець дівчат-листочків з дівчатами-збиральницями.

Хореографічний епізод являє собою гармонійне поєднання природи і людської праці, де кожен рух стає частиною ритуалу збору чаю, відтворюючи зв'язок між чайними листочками і збиральницями, які дбайливо зберігають цей дар природи.

Дівчата-листочки граційно коливаються в такт мелодії, що передає легкість і ніжність чайних кущів. Їхні рухи плавні й витончені, вони наче дихають разом із природою, підкоряючись ритму землі та неба, створюючи візуальну симфонію рухів, що уособлюють єдність всього живого.

Поступово до дівчат-листочків долучаються дівчата-збиральниці, рухаючись плавно і виважено, наче слідуючи за природним ритмом листочків. Вони ніби зливаються з природою, стаючи частиною цього танцю. Збиральниці підходять до листочків із ніжністю і шаную, їхні руки обережно торкаються дівчат-листочків, наче збирають найкращі чайні листочки, намагаючись не порушити їхню гармонію.

Танець набуває ритуального характеру, коли збиральниці й листочки починають танцювати разом у єдиному потоці. Рухи збиральниць символізують старанність і терпіння, з якими вони збирають чайні листочки, а рухи дівчат-листочків відображають природну красу і легкість, яку вони передають у кожному русі.

Визначальний момент танцю – це коли дівчата-збиральниці утворюють коло навколо дівчат-листочків, а потім поступово починають збирати їх у свої

кошики. Листочки опираються цьому руху, створюючи витончену гру, що відображає динаміку між природою і людським втручанням. Проте їхні рухи залишаються плавними й граційними, як подих вітру, що м'яко стикається з листочками на чайному кущі.

У фіналі танцю дівчата-збиральниці й листочки зливаються в єдиний образ — візуальний символ гармонії між людиною і природою. Збиральниці схиляються у вдячності, їхні руки підносять кошики зібраних листочків до неба, символізуючи завершення ритуалу збору. Листочки, у свою чергу, відображають цей момент спокою і завершеності, немов передають свою енергію і силу у майбутній чайний напій, створюючи незабутній танець, наповнений глибиною, красою і взаємною повагою.

Тривалість: 01хв.10 с.

Епізод 4. Танець дівчат-вітерець зі сонячними промінчиками.

Танець дівчат-вітерців зі сонячними промінчиками в хореографічній постановці відображає взаємодію двох природних сил, що наповнюють світ легкістю та теплом, даруючи життю енергію та рух. Цей танцювальний епізод символізує гармонію і танок природи, де вітер і сонце переплітаються, створюючи ідеальні умови для росту чайних кущів.

На сцені з'являються дівчата-вітерці, які починають танець з плавних, майже невидимих рухів, нагадуючи легкий подих вітерця, що дбайливо торкається чайних кущів. Їхні рухи витончені й м'які, як хвилі, що розбігаються по полю, створюючи ефект безмежної легкості і свободи.

До сцени поступово долучаються дівчата-сонячні промінчики, що нагадують теплі промені сонця, які проникають у кожен куточок землі, наповнюючи її життям. Вони рухаються плавно і граційно, ніби дбайливо освітлюють шлях дівчат-вітерців, підкреслюючи їхню легкість та невимушеність.

Поступово рухи дівчат-вітерців і сонячних промінчиків починають переплітатися. Вітерці кружляють навколо промінчиків, наче граються з ними,

створюючи веселі й динамічні малюнки на сцені. Сонячні промінчики, у свою чергу, відповідають на їхні ігри теплими дотиками, ніби танцюють у повітрі разом із вітерцем.

Кульмінаційний момент епізоду настає, коли дівчата-вітерці і сонячні промінчики об'єднуються у спільному вихорі, утворюючи єдиний потік рухів, що відображає гармонію природних стихій. Вони створюють на сцені візуальний образ кола, символізуючи циклічність і єдність усього живого на землі. Їхні рухи стають більш швидкими й енергійними, передаючи радість і свободу, що наповнює їхній танець.

Цей танець стає втіленням життєдайної сили природи, де вітер і сонце працюють разом, даруючи світові тепло, світло і рух, що підсилює красу і значення кожного природного явища.

Тривалість: 01хв.10 с.

Епізод 5. Загальний танець персонажів.

Останній епізод — це загальний танець персонажів, що об'єднує всі стихії та образи, створюючи фінальну симфонію рухів хореографічної постановки, яка втілює гармонію природи та людської праці. У цьому танці зустрічаються всі герої — дівчата-листочки, дівчата-збиральниці, дівчата-вітерці та сонячні промінчики, щоб разом розкрити повну картину єдності та взаємодії.

Цей загальний танець є розв'язкою всієї композиції, виражаючи глибокий зв'язок між природою і людиною, де кожен рух і кожен персонаж відіграють свою унікальну роль у великій картині життя.

Тривалість: 01хв.10 с.

2.3. Характеристика музичної основи хореографічного твору та сценографія

Музична основа хореографічної постановки «Аромат чаю» є важливим елементом, що органічно поєднує танцювальні епізоди, підкреслює характер кожного руху та створює атмосферу, яка занурює глядача у світ чайної церемонії та гармонії природи. Музика відіграє роль своєрідного провідника, супроводжуючи героїв від одного епізоду до іншого, відображаючи зміни настрою та розвитку дії.

Хореографічна постановка вміщує елементи традиційної китайської музики, використовуючи такі інструменти, як гуцинь, ерху та шенг. Ці інструменти додають музиці автентичності та глибини, передаючи багатство китайської культурної спадщини, з якою тісно пов'язаний процес чайної церемонії. Їхні звучання створюють особливий колорит, що допомагає передати атмосферу спокою, гармонії та медитативного занурення.

Тематична різноманітність мотивів відповідає певним хореографічним епізодам постановки. Для танцювального епізоду дівчат-листочків використовується легка, граційна мелодія, яка передає ніжність і плавність рухів, символізуючи легкість чайних листочків на кущах. Для дівчат-збиральниць музика стає більш структурованою і ритмічною, відображаючи старанність і послідовність їхніх дій під час збору чаю.

Музика доповнюється звуковими ефектами, які підсилюють відчуття присутності у світі природи. Звуки легкого вітерця, дзюрчання води або співу птахів інтегруються у музичний ряд, створюючи ефект занурення і підкреслюючи природний контекст дії. Ці елементи також сприяють встановленню зв'язку між персонажами і природою, що є ключовим для загального задуму постановки.

У музичній основі використовуються контрастні динамічні зміни, які підкреслюють розвиток хореографічного сюжету. На початку постановки

музика спокійна, що відображає пробудження чайних кущів, і поступово набирає інтенсивності та ритму під час ритуального танцю збиральниць. Ці динамічні переходи допомагають вибудувати напругу і виділити кульмінаційні моменти постановки.

Основний акцент музичної композиції робиться на створенні ліричного і емоційного настрою, що відповідає медитативному характеру чайної церемонії. Мелодії мають м'який, плавний характер, що дозволяє глядачеві зануритися в атмосферу спокою і гармонії. Водночас музика передає емоції героїв, допомагаючи розкрити їхні почуття і внутрішній світ через танцювальні рухи.

Музична основа «Аромату чаю» є важливою складовою, що не лише супроводжує хореографію, але й створює звуковий ландшафт, який глибше занурює глядача в атмосферу постановки. Завдяки використанню традиційних інструментів, звукових ефектів і динамічних змін, музика стає невід'ємною частиною розкриття теми гармонії людини і природи.

Музичний розмір: 4/4

Темп: Помірний (Moderato), що дозволяє створити відчуття плавності й спокою, відповідне для медитативного характеру чайної церемонії.

Характер музики: Ліричний, м'який, мелодійний.

Сценографія хореографічної постановки «Аромат чаю»

Сценографія хореографічної постановки «Аромат чаю» відіграє ключову роль у створенні атмосфери, яка занурює глядача в світ традиційної китайської чайної церемонії та гармонії з природою. Візуальний дизайн сцени підкреслює символіку чаювання, передає природні цикли та створює настрій, відповідний кожному танцювальному епізоду.

Основні декораційні елементи постановки включають чайні кущі, які розміщені на сцені. Вони виготовлені з легких матеріалів, які рухаються під

дією повітря або легких дотиків танцюристів, створюючи ефект живої природи. Чайні кущі розташовані на різних рівнях сцени, що додає глибини та багатшаровості простору. Цей тривимірний розташування допомагає передати відчуття, що природа є невід'ємною частиною хореографії.

Декорації також включають елементи, що символізують вітер і сонячні промінчики. Легкі, напівпрозорі тканини, які коливаються на сцені, і світлові ефекти, що імітують сонячне світло, допомагають створити атмосферу тепла і легкості. Ці елементи інтегруються з основними чайними кущами, підкреслюючи взаємодію між природними силами, що сприяють росту чайних листочків.

Фонове освітлення сценічного простору змінюється відповідно до розвитку дії. На початку постановки сценічне освітлення має м'який, розсіяний характер, що імітує ранкову атмосферу. Під час ритуального збору чаю освітлення стає більш сфокусованим і теплим, відображаючи підвищення інтенсивності та важливості події. Завершальний етап постановки супроводжується яскравим і гармонійним освітленням, яке символізує єдність і завершення ритуалу.

Сценографія не тільки створює візуальний ефект, але й активно взаємодіє з танцювальними рухами, підкреслюючи їхню емоційну і символічну значимість. Вона допомагає глядачеві глибше зануритися в світ чайної церемонії, розкриваючи красу і гармонію між людиною і природою.

Костюми

Костюми у хореографічній постановці «Аромат чаю» є важливою складовою, яка не лише доповнює образи персонажів, але й відображає тематику та атмосферу дійства. Вони підкреслюють природні елементи, естетику китайської культури, а також гармонію між людиною та навколишнім середовищем.

Образ Дівчини-збиральниці:

Легкі сукні з натуральних матеріалів пастельних відтінків, які підкреслюють плавність рухів, що асоціюються з природними кольорами чаю і природи. Верхня частина сукні облягає фігуру, а нижня – вільна, з легкою драпіровкою, яка красиво рухається під час танцю.

Вишивка на костюмах зображує чайні листочки та інші елементи природи. Прикраси включають квіткові вінки, які переплітаються з волоссям, або невеликі корзини, які вони носять на спині або тримають у руках. Легке та зручне взуття забезпечує комфортні рухи по сцені, створюючи відчуття танцю на природі.

Образ Дівчат-листочків:

Сукні з напівпрозорих матеріалів, які створюють відчуття ефемерності та легкості. Кольори костюмів — відтінки зеленого, жовто-зеленого або ніжно-салатового — відображають свіжість та молодість листочків. На головах дівчат — делікатні вінки з маленьких листочків та гілочок, що підкреслюють зв'язок з природою. Декоративні елементи, такі як легкі накидки, підкреслюють рухливість листочків під вітром. Легке взуття забезпечує свободу рухів і доповнене прикрасами, що імітують листочки.

Образ Дівчат-вітерців:

Костюми виконані з легких, летючих тканин, які вільно коливаються при кожному русі танцівниць, створюючи ілюзію вітряних потоків. Кольорова гама включає відтінки блакитного, сріблястого або білого, що підкреслюють ефірність і невидимість вітру. Костюм має багатошарові спідниці та накидки, які нагадують хвилі, що підіймаються під подихом вітру.

Образ Дівчат-промінчиків:

Костюми виконані з золотистих, жовтих і помаранчевих тканин, що відбивають світло і створюють ефект сяяння. Вбрання складається з легких, напівпрозорих матеріалів, таких як шовк і органза, які хвилеподібно

рухаються під час танцю, створюючи ілюзію світлових променів. Декоративні елементи у вигляді блискіток або дрібних намистинок нададуть костюму додаткового сяйва.

Освітлення

Освітлення в хореографічній постановці «Аромат чаю» виконує важливу роль у створенні атмосфери та підкресленні емоційного розвитку сцени. Воно імітує природні зміни дня, відповідно до розвитку сюжету та настрою кожного епізоду.

- **Епізод «Пробудження чайних кущів»:** На початку постановки використовується м'яке світанкове світло, яке поступово розсіюється по сцені, створюючи відчуття ранкового пробудження. Легкі пастельні відтінки освітлення імітують перші промінчики сонця, що ніжно торкаються чайних кущів, підкреслюючи їхню первісну красу і ніжність.

- **Танцювальний епізод дівчат-листочків:** Під час танцю дівчат-листочків освітлення стає більш розсіяним і м'яким, з відтінками зеленого і жовто-зеленого, що підкреслює свіжість та легкість листочків. Використання легкого розсіяного світла створює ефект легкості і невловимості, що відображає природу листочків.

- **Епізод дівчат-збиральниць:** У цьому епізоді освітлення стає більш структурованим і ритмічним, з фокусуванням на зонах збору чаю. Прожектори імітують сонячні промені, що підкреслюють активність і енергію дівчат-збиральниць. Температура кольору освітлення змінюється на більш теплі відтінки, підкреслюючи трудовий процес і динамічність сцени.

- **Танцювальний епізод дівчат-вітерців:** Освітлення для цього епізоду включає легкий туман або дим, створений за допомогою дим-машин. Підсвічені прожекторами тумани імітують ранкову росу або димку, що піднімається над чайними кущами, додаючи сцені таємничості та

підкреслюючи елементи природної стихії. Тумани також підкреслюють ефект вітру, що грає з легкими костюмами дівчат-вітерців.

- **Фінальний загальний танець:** Для фінального танцю, що об'єднує всі стихії, освітлення переходить у теплі золотаві відтінки, що відображають сонячне світло і тепло. Поступове затемнення і гра світла і тіні створюють відчуття закінчення дня, підкреслюючи емоційний розвиток сцени та гармонію між природою і людською працею. Змішання різних освітлювальних ефектів створює враження завершення і єдності всього дійства.

Завдяки цим освітлювальним ефектам сцена перетворюється на живу картину, що динамічно відображає розвиток сюжету та настрою постановки, створюючи неповторну атмосферу і глибше занурюючи глядача в світ чайної церемонії.

Висновки до другого розділу

1. Проведено ідейно-тематичний аналіз хореографічної постановки, в якому розкрито тему, ідею, надзавдання та конфліктну ситуацію. Основний конфлікт полягає в збереженні нематеріальної культурної спадщини, зокрема традиційного китайського чаювання, у контексті сучасного світу. Постановка досліджує зіткнення давніх ритуалів і звичаїв, втілених у чаюванні, з викликами модернізації та зміною суспільних цінностей.

Створено лібрето, що охоплює характеристику дійових осіб, а також час і місце дії. У ньому відображено внутрішній конфлікт між швидким, динамічним ритмом сучасного життя та повільним, медитативним процесом чайної церемонії, яка уособлює спокій, гармонію та повільний ритм природи.

2. Проаналізовано та обґрунтовано композиційно-архітектонічну структуру танцювального твору, яка включає хореографічну та музичну драматургію. Сюжет поділено на п'ять епізодів, кожен з яких докладно описано та розкрито його зміст і послідовність.

3. Описано сценографію як засіб художнього вираження цінностей у постановці. Вона не лише створює атмосферу, але й візуалізує внутрішній світ персонажів, їхні емоції та ціннісні пошуки. Декорації, що включають чайні сервіси, листя чаю та інші елементи, створюють відчуття занурення у світ чаювання. Освітлення акцентує увагу на ключових моментах хореографії, підкреслюючи текстуру та колір сценографії.

Таким чином, результати аналізу другого розділу демонструють, що хореографія є ефективним засобом художнього вираження в постановці «Аромат чаю», дозволяючи глибоко передати культурні та духовні аспекти традиційного китайського чаювання.

Завдяки хореографічному мистецтву створюється емоційна атмосфера, яка дозволяє глядачам не лише сприймати, але й відчувати значущість чаювання як нематеріальної культурної спадщини. Це підтверджує, що хореографія може бути потужним інструментом для передачі складних ідей і цінностей через мистецьку інтерпретацію.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У процесі здійснення кваліфікаційної роботи «Нематеріальна культурна спадщина - традиційне китайське чаювання. Хореографічна композиція «Аромат чаю» нами було проаналізовано велику кількість літературних, мистецтвознавчих та наукових джерел українських та іноземних дослідників (Гром І., Повалій Т., Фролова Н., Ван Лін, Лу Юй, Лам Кам Чена, Чень Цзина та інших) і на основі визначених завдань було зроблено наступні висновки:

1. Проаналізовано, що династичні зміни та культурні революції значно вплинули на розвиток традицій чаювання в Китаї. Ці традиції змінювались у відповідь на соціально-політичні події, такі як періоди політичної стабільності і невдач. Історичні події не лише формували практики чаювання, але й сприяли їх інтеграції в культурну ідентичність Китаю.

Чайні ритуали стали символом культурної спадщини та національної ідентичності, відображаючи традиції, цінності та мистецькі вподобання різних історичних етапів. Підтверджено, що сьогодні традиції чаювання є важливим елементом китайської культурної спадщини, зберігаючи та передаючи історичні знання і соціальні практики.

2. Визначено, що концепція нематеріальної культурної спадщини, яка стосується китайського чаювання, підкреслює значущість не лише матеріальних об'єктів, але й культурних практик, ритуалів та традицій. У контексті китайського чаювання, концепція нематеріальної культурної спадщини показує, як традиційні практики, зокрема церемонії чаювання, адаптуються та зберігаються в умовах сучасного суспільства. Це дозволяє зберегти культурну спадщину в умовах глобалізації.

Чаювання в китайській культурі є не тільки способом соціалізації та особистого задоволення, але й важливим компонентом культурної ідентичності. Концепція нематеріальної культурної спадщини підкреслює, як

чаювання відображає соціальні, культурні та історичні аспекти китайського суспільства, формуючи колективну ідентичність через традиційні практики та ритуали.

3. Встановлено, що включення символіки чайної церемонії у хореографічні композиції дозволяє хореографам використовувати танець для передачі культурних значень та емоцій, що пов'язані з чаюванням. Хореографічні постановки, що зображують процес чаювання, часто акцентують увагу на символіці рухів, костюмів та сценографії, що допомагає глибше розкрити значення традиційних ритуалів.

Інтеграція чайних традицій у хореографічні постановки не лише зберігає культурну спадщину, але й популяризує її серед широкої аудиторії. Такі постановки сприяють поширенню знань про традиційні китайські практики, дозволяючи глядачам з різних культур краще зрозуміти та оцінити значення чаювання як частини китайської культурної спадщини.

4. Визначено основні ідейні та тематичні мотиви хореографічної композиції «Аромат чаю». Основна ідея композиції полягає в відображенні гармонії та спокою. Тематичні мотиви композиції включають в себе елементи традиційної чайної церемонії, такі як підготовка чаю, його подання і дегустація. Хореографія використовує ці елементи для створення сценічних образів, що відображають процес приготування чаю, взаємодію з чайними атрибутами (чашками, чайниками), а також символіку чайного листя та води.

Встановлено, що поєднання ідейних та тематичних мотивів у композиції забезпечує занурення в культурний контекст чайної церемонії. Плавні й витончені рухи танцівників, акцент на деталях приготування чаю і взаємодії між виконавцями, підкреслюють важливість символіки та ритуальності чаювання. Це дозволяє глядачам не лише спостерігати, але й відчувати емоційний та культурний контекст, що лежить в основі традиційної чайної практики.

5. Проаналізовано структуру і організацію хореографічної композиції. Організація хореографії «Аромат чаю» враховує як просторові, так і динамічні аспекти. Просторова організація включає в себе розташування танцівників на сцені, що відображає елементи чайної церемонії, такі як чайний стіл і місце для чаювання. Рухи танцівників зосереджені на симуляції процесу приготування та подання чаю, використовуючи плавні та ритмічні рухи, що імітують наливання чаю, перемішування листя та інші дії.

Композиція відзначається гармонійною взаємодією між танцювальними номерами, музичним супроводом і сценографією. Хореографічні елементи інтегровані з музичними мотивами, що імітують звуки чайної церемонії, а сценічне оформлення підкреслює атмосферу традиційного чаювання. Така інтеграція створює цілісний та злагоджений образ, який ефективно передає сутність чайної традиції через хореографічні засоби.

6. Досліджено, як синхронізація музики і сценографії формує цілісний художній образ і підтримує загальну концепцію хореографічної композиції. Встановлено, що синхронізація музики і сценографії допомагає підтримувати загальну концепцію хореографічної композиції, роблячи її більш виразною та зрозумілою.

Музика задає емоційний контекст і ритмічні акценти, а сценографічні рішення, такі як кольорове оформлення, освітлення та сценічні елементи, підсилюють тематичні мотиви та символіку твору. Таким чином, єдина концепція композиції досягається через гармонійне поєднання всіх елементів сценічного мистецтва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «База чайних знань». Правила чайної церемонії. URL: <http://surl.li/rpnlwc> (дата звернення: 05.03.2024).
2. Ван Лін. Китайське мистецтво чаювання. URL: <http://surl.li/qtkcvc> (дата звернення: 16.02.2024).
3. Гром І. С. Школи чаювання в Китаї та Японії: соціокультурний аспект. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики*, 2019, Вип. 83. С. 109–118.
4. Дем'янчук А. Л., Кундис Р. Створення хореографічного образу засобами просторових і часових мистецтв. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук. журнал. Київ: Міленіум, 2019. № 4. С. 103–109.
5. *Китайська цивілізація: традиції та сучасність* : матеріали XIV міжнародної наукової конференції, 5 листопада 2020 р. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 496 с.
6. *Китайська цивілізація: традиції та сучасність* : матеріали XVII міжнародної наукової конференції, 14 грудня 2023 р., м. Київ. – Львів – Торунь: Liha-Pres, 2023. 352 с.
7. Китайська чайна культура та церемонія: 5 цікавих фактів. URL: <http://surl.li/wrlcuq> (дата звернення: 15.04.2024).
8. Китайський чай як символ культури та ідентичності. URL: <http://surl.li/eejjph> (дата звернення: 15.04.2024).
9. Лу Юй. Чайний канон / пер. Є. Гобової. Київ: Сафрон. 2019. 120 с.
10. Офіційний сайт Конвенції про збереження нематеріальної культурної спадщини. URL: <https://www.unesco.org/en/culture> (дата звернення: 03.06.2024).
11. Повалій Т. Л. Історія хореографічного мистецтва: навч.-метод. посібн. Суми: СПДФО Повалій К. В., 2014. 120 с.

12. Традиції та новації в хореографічній культурі (до 50-річчя кафедри хореографії Київського національного університету культури і мистецтв : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. [упор. А. М. Підлипська, ред. Т. В. Кунц], м. Київ, 25 квітня 2020 р. Київ : КНУКиМ, 2020. 122 с.
13. Традиція китайської чайної церемонії. URL: <http://surl.li/ymvzxl> (дата звернення: 15.04.2024).
14. Фролова Н. Е., Ющенко Н. М., Слюсаренко В. В., Авраменко М. М., & Лука А. Т. Розробка технології продукції аювердичної кулінарії з природними рослинними компонентами (Ukrainian). *Technology Audit & Production Reserves*, 6(3(44)), 2018. С. 48–54.
15. ЮНЕСКО. Міжнародна конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини. Париж, 2003 р. URL: <http://surl.li/itzlsp> (дата звернення: 25.09.2024).
16. Lam Kam Chuen, Lam Kai Sin, Lam Tin Yu. *The Way of Tea : The Sublime Art of Oriental Tea-Drinking*. 2002. 144 p.
17. 陳靜 中國古典舞藝術與教學傳統的形成。MGUKI 公告. 2012; 第 2 號 (46): 112. (Чень Цзин).

ДОДАТКИ

Рис.2.1. Чайна церемонія

*Рис. 2.2. Костюм до образу
«Дівчина-листочок»*

Фото 2.1. Фрагмент танцювального епізоду 1.

Рис. 2.3. Костюм до образу
«Дівчина-вітерець»

Рис. 2.3. Костюм до образу
«Дівчина-промінчик сонця»

Фото 2.3. Фрагмент танцювального епізоду 3.

Фото 2.2. Фрагмент танцювального епізоду 2.

